

GEODEZIK ISHLARNI TASHKIL QILISH BOSQICHLARI

Qilichev Zaynobiddin Mirzayevich

Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti o'qituvchisi

Zaynobiddinqilichev1972@gmail.com

Mirzayev Jonibek Oltiyevich

Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti o'qituvchisi

qmii-jonibek.mirzayev@mail.ru

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada qurilish - ingenerlik ishlari davrida geodezik ishlarni tashkil qilish bosqichlari haqida so'z yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** qurilish, geodezik tayyorgarlik, rekognitsirovka, hudud, topografik tadqiqotlar, muhandislik, plan, masshtab.*

***Аннотация:** В данной статье будут рассмотрены этапы организации геодезических работ в период проведения строительно - инженерных работ.*

***Ключевые слова:** строительство, геодезическая подготовка, рекогносцировка, территория, топографические изыскания, инжиниринг, план, масштаб.*

***Abstract:** This article will consider the stages of the organization of geodetic works during the construction and engineering works.*

***Keywords:** construction, geodetic preparation, reconnaissance, territory, topographic surveys, engineering, plan, scale.*

Qurilishdagi har qanday geodeziya ishlarini uchta asosiy bosqichga bo'lish mumkin. Ulardan birinchisi tayyorgarlik, eng muhim fikrlar ro'yxatini o'z ichiga olgan texnik topshiriqni shakllantirishni o'z ichiga oladi. Keyinchalik, kelgusi ishlarning ro'yxati tuziladi. Bu topografik suratga olish, saytni rejalashtirish, ijro etuvchi suratga olish, chegaralash yoki nazorat qilish bo'lishi mumkin.

Ishning ikkinchi bosqichida - geodezistlar hududni rekognitsirovka qilishadi. Bu juda murakkab jarayon, chunki ko'pincha joyning haqiqiy holati hujjatlarda ko'rsatilganidan sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Ushbu bosqichning eng muhim bosqichi topografik tadqiqotlar sanaladi. U muhandislik tadqiqotlarining eng sodda va talab qilinadigan usullari yordamida tegishli planlar - 1:500 dan 1:5000 masshtabda amalga oshiriladi.

Uning natijalariga ko'ra, geodezistlar topografik reja tuzish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Sohadagi zamonaviy tadbirlar elektron va optik teodolitlar, lazer sathlari va boshqalar ko'rinishidagi eng yangi texnik vositalardan foydalanish bilan birga keladi. Ulardan foydalanish nafaqat geodezistlarning murakkab ishlarini osonlashtiradi, balki o'lchov aniqligini ham oshirishga yordam beradi.

Tuzilgan topografik rejada yerning har bir elementlari aks ettirilishi kerak, bular binolar va relyeflarni, shuningdek o'simliklarning katta ob'ektlarini o'z ichiga oladi. Barcha zarur yer osti kommunikatsiyalari, masalan, quvurlar yoki elektr kabellari majburiy ravishda ko'rsatilishi kerak. Agar bu nuqtaga etarlicha e'tibor berilmasa, oqibatlar juda jiddiy bo'lishi mumkin. Shuning uchun topografik rejani tuzish yuqori malakali mutaxassisning vazifasidir.

Geodezik ishlarining yakuniy bosqichi kameral ishlar deb ataladi. IT mutaxassislari dala ishlari davomida olingan ma'lumotlarni va barcha hisoblangan parametrlarni aniqlaydilar va qayta ishlaydilar. Qayta ishlash muhim ma'lumot oqimini talab qiladi, bu ijrochilarning e'tiborini va yuqori malakasiga bog'liq.

Geodeziya sohasida bajarilgan ishlarining texnik hisoboti tushuntirish xati deb ataladi va bajarilgan ishlar natijalari bilan ko'plab raqamlar, chizmalar, diagrammalar va boshqa ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Tegishli tarzda berilgan barcha hujjatlar mijozga topshiriladi.

Qurilish inshootidagi ishlarining tayyorgarlik bosqichi odatda buyurtmachi- ishlab chiquvchi tomonidan boshqariladi, to'g'ridan-to'g'ri qurilish jarayoniga tegishli bo'lgan vazifalar ko'pincha pudratchi yoki bosh pudratchi tomonidan amalga oshiriladi. Buyurtmachi va bosh pudratchi turli tashkilotlarning vakillari bo'lishi mumkin, ammo ba'zida ular bitta investitsiya va qurilish kompaniyasi doirasida hamkorlik qiladilar.

Qurilishda geodezik ishlarni tashkil etish ularning murakkabligi va hajmiga bog'liq sanaladi. Agar geodezik mutaxassislarni o'z ichiga olgan ob'ektni qurishda subpudratchi ishtirok etsa, barcha ishlar ular tomonidan amalga oshiriladi. Agar biz murakkab tadqiqotlarni o'z ichiga olmaydigan kichik ob'ekt haqida gapiradigan bo'lsak, geodezik vazifalar to'g'ridan-to'g'ri quruvchilarning o'zlari tomonidan hal qilinadi.

"Qurilishda geodeziya ishlari" qo'shma korxonasi-bu qanday hujjat?

Boshqa har qanday ish turi singari, geodezik tadqiqotlar ham tartibga solinishi kerak. Buning maqsadi o'lchovlarning birligi va aniqligini ta'minlash va ma'lumotlarni dala sharoitlaridan chizmalar va hujjatlarga o'tkazishdir. Bunday tartibga solish Sniplar tizimida (qurilish qoidalari), shuningdek davlat darajasida qabul qilingan boshqa yuqori standartlarda aks etadi.

Server geodeziya xizmatlari xodimlari va boshqa ma'lumotnomalar uchun qo'llanma sifatida "qurilishda geodeziya ishlari" qo'shma korxonasi qo'shimcha. Ular turli xil dasturlar uchun ishlab chiqilishi mumkin va masalan, loyiha hujjatlari tarkibi va uning mazmuni, geodeziyada maxsus asboblardan foydalanish, zarur texnologiyalarni tavsiflovchi o'lchash protseduralari, shuningdek qurilish paytida geodeziya ishlarini bajarish bo'yicha zarur tavsiyalar bilan bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jo'rayev D.O. Geodezik o'lchashlarni matematik qayta ishlash nazariyasi. 1 – qism: o'lchashlar xatoliklari nazariyasi. O'quv qo'llanma. T., TAQI 2000
2. Abdiraxmatov N.A., Mirzayev J.O. Geodezik o'lchashlardagi xatolarni bartaraf etishga tavsiyalar. Research And Education. 2023/11/30
3. Bozorov M.M., Mirzayev J.O., Geodezik o'lchovlarning aniqligini oshirish usullari. Research And Education. 2023/11/30
4. Bozorov M.M., Mirzayev J.O., Habibullayev M. Qurilish-montaj ishlarida geodezik sifat nazorati. Research And Education. 2022/11/1
5. Yakubova G.L., Mirzayev J.O., Beknazarova X.S., Boshlang'ich sinf o'quvchilarida miqdoriy tushunchalarni shakllantirish usullari. Research And Education 2023/10/30
6. Mirzayev J.O., Bazarov M.M., Irnazarova N.I., Geodeziyadagi muammolarni qanday hal qilish mumkin? Research And Education. 2023/2/28
7. Mirzayev J.O., Jo'rayeva G., Yosh mutaxassislar uchun geodezik ishlar haqida. Interpretation and researches. 2024/2/18
8. Mirzayev J.O., Sharapova Sh., Geodeziya fanini o'qitishda vujudga keladigan muammolarni bartaraf etish. Interpretation and researches. 2024/2/18